

Δημήτριος ΚΟΛΙΟΣ

*Προβλήματα που αντιμετωπίζουν
οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι κατά τη
διαδικασία της μάθησης στο ΔΙΕΚ Άρτας
του τμήματος Βρεφονηπιοκόμων*

Σκοπός ερευνητικών ερωτημάτων

ΕΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΝΑ ΚΡΙΘΕΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ οφείλει να επιτύχει τους στόχους τους οποίους θέτει εξ αρχής. Η διαδικασία της μάθησης θα πρέπει να διαφοροποιείται, όταν έχει σαν αποδέκτες τους ενήλικους εκπαιδευόμενους, δηλαδή τα άτομα εκείνα που χαρακτηρίζονται από ωριμότητα και υπευθυνότητα. Ο χώρος της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι ένας αρκετά ευαίσθητος χώρος και για τον λόγο αυτό βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση με μια σωρεία μαθησιακών παραγόντων.

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι προκειμένου να φτάσουν σε ένα επιτυχές μαθησιακό αποτέλεσμα περνούν από πολλά στάδια. Η διαδικασία αυτή δεν είναι καθόλου εύκολη, αλλά έχει αρκετές διακυμάνσεις. Αυτό συνεπάγεται σωστή διαχείριση και αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων, διότι διαφορετική αντιμετώπισή τους θα έχει αρνητικές συνέπειες για το μαθησιακό αποτέλεσμα. Τα εμπόδια αυτά έχουν ως κοινό παρονομαστή γνώσεις και στάσεις ζωής που έχουν υιοθετήσει οι εκπαιδευόμενοι καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους αφενός –πράγμα που σημαίνει ότι μένουν προσκολλημένοι σε αυτές τις εμπειρίες τους– και αφετέρου διάφορα προβλήματα, τα οποία πηγάζουν από ψυχολογικούς παράγοντες και τα οποία αποτελούν τροχοπέδη για τους ενήλικους προς την κατάκτηση της νέας γνώσης.

Συνεπώς, τα εμπόδια στη μάθηση μπορούν να υπαχθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες:

α) Εμπόδια λανθασμένης επιλογής και οργάνωσης του μαθησιακού αποτελέσματος.

β) Εμπόδια που πηγάζουν από τις κοινωνικές υποχρεώσεις των ενήλικων εκπαιδευόμενων (Rogers 1989).

γ) Εμπόδια που απορρέουν από την προσωπικότητα και τη φύση των ατόμων.

Κοντολογίς, ως Φιλολόγος εκπαιδευτής στο ΔΙΕΚ Άρτας στο Τμήμα Βρεφονηπιοκόμων, διδάσκοντας το μάθημα του προγράμματος σπουδών «Παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο» και με βάση όλα τα προαναφερθέντα, τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

α) Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο ΔΙΕΚ Άρτας του Τμήματος Βρεφονηπιοκόμων, ως προς την επιτυχή απόκτηση της μάθησης και γενικότερα στην αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας, σύμφωνα με τις απόψεις τους;

β) Ποιες είναι οι κατάλληλες προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους στο Τμήμα Βρεφονηπιοκόμων, σύμφωνα με τις απόψεις τους;

Έτσι, σκοπός των ανωτέρω ερευνητικών ερωτημάτων, αφενός μέσα από τη διανομή ερωτηματολογίου προς τους εκπαιδευόμενους του ΔΙΕΚ Άρτας και της καταγραφής των απαντήσεών τους και αφετέρου με βιβλιογραφική αναφορά και τεκμηρίωση, είναι να βρεθούν και να αναλυθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι για τη διαδικασία της μάθησης και ποιες είναι καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική μάθηση.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έρχονται πολλάκις συχνά αντιμέτωποι με αρκετά προβλήματα και δυσκολίες όσον αφορά τη διαδικασία της μάθησης τόσο ως προς την ποιότητά της όσο και ως προς το επίπεδο της μάθησης (Jarvis 1985, Κόκκος 1999, Jaques 2004). Έτσι, θα εξεταστούν στη συνέχεια αδρομερώς τα εμπόδια και οι δυσκολίες στη μάθηση, που αποτελούν την ανεξάρτητη μεταβλητή, και οι οποίες μπορούν να υπαχθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες, όπως:

α) εμπόδια κακής οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας,

β) εμπόδια που απορρέουν από τις κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των ενηλίκων, και

γ) εσωτερικά εμπόδια που απορρέουν από την προσωπικότητα των ατόμων.

Επίσης, θα γίνει ιδιαίτερη μνεία στις απαραίτητες εκείνες διαδικασίες, οι οποίες θα υπερκεράσουν τα εμπόδια της μαθησιακής διαδικασίας και θα θέσουν τις προϋποθέσεις της αποτελεσματικής μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους. Οι προϋποθέσεις αυτές, οι οποίες θα αναλυθούν ενδελεχώς παρακάτω, θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν πλήρως και μέσα από έρευνα που θα διεξαχθεί προς τους ενήλικους εκπαιδευόμενους του ΔΙΕΚ Άρτας, μέσω της χρήσης ερωτηματολογίου. Οι απόψεις των εκπαιδευομένων αποτελούν την εξαρτημένη μεταβλητή. Είναι βέβαιο ότι ο κύριος άξονας για τις ευνοϊκές προϋποθέσεις ως προς το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας θα έχει ως βασικό άξονα το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος και την αποσαφήνισή του σε επίπεδο στόχων, στάσεων και δεξιοτήτων, τη συνεργασία εκπαιδευτή και εκπαιδευομένου, τα ομαδοσυνεργατικά μοντέλα και τις περισσότερες δυνατότητες ελευθερίας και αυτοσχεδίασης από μέρους του εκπαιδευτή (Jaques 2004, Rogers 1999, Κόκκος 1999).

Ανασκόπηση βασικών θεωρητικών εννοιών

Στην υποενότητα αυτή θα γίνει αναφορά στην ανεξάρτητη μεταβλητή και ειδικότερα στα προβλήματα και τις δυσκολίες όσον αφορά τη διαδικασία της μάθησης τόσο ως προς την ποιότητά της όσο και ως προς το επίπεδο της μάθησης. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται οι παράγοντες που έχουν ως αφετηρία την κακή δομή και οργάνωση της μάθησης και ειδικότερα της μαθησιακής διαδικασίας (Jarvis 1985, Κόκκος 1999, Rogers 1999, Jaques 2004). Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι αρκετά πιθανό να απογοητεύσει τους εκπαιδευόμενους, εάν δεν έχει σαφέστατους και ξεκάθαρους στόχους σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Συνεπώς, οι ενήλικοι αυτοί θα είναι ιδιαίτερα καχύποπτοι απέναντι σε αυτό το πρόγραμμα σπουδών και θα έχει σαν φυσικό επακόλουθο την αδιαφορία τους και την άρνησή τους. Ωστόσο, η αντίδραση των ενηλίκων απέναντι στην κακή διαδικασία και οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας και αποτελέσματος είναι φυσικό επακόλουθο να έχει εντονότερη σφοδρότητα, όπως την εντονότερη ανάγκη τους να αντιμετωπίζονται υπεύθυνα και σοβαρά, καθώς επίσης και την προσδοκία τους για ταχύτατα αποτελέσματα από την εκπαίδευση.

Στη δεύτερη κατηγορία κατατάσσονται παράγοντες, οι οποίοι πηγάζουν από τις κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των ενηλίκων εκπαιδευομένων που συχνά έρχονται αντιμέτωποι και αποτελούν τροχο-

πέδη για τη συνέχεια των σπουδών τους. Ένας τέτοιος χαρακτηριστικός παράγοντας είναι το άγχος. Το άγχος απασχολεί μια μεγάλη μάζα ανθρώπων, τόσο ενηλίκους όσο και ανηλίκους. Γενικότερα, όμως, ισχύει για όλο το φάσμα των ενήλικων εκπαιδευόμενων (Rogers 1989).

Στην τρίτη κατηγορία, δηλαδή στα εμπόδια και τους παράγοντες που οφείλονται που απορρέουν από την προσωπικότητα των ατόμων μπορούν να υπαχθούν σε δύο στοιχειώδεις υποκατηγορίες εμποδίων: Στα εμπόδια εκείνα που σχετίζονται με προϋπάρχουσες γνώσεις και αξίες που έχει υιοθετήσει ήδη ο ενήλικος εκπαιδευόμενος καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του και στα εμπόδια που απορρέουν από ψυχολογικούς παράγοντες. Όσον αφορά στα εμπόδια με προϋπάρχουσες γνώσεις, στάσεις και εμπειρίες, οι ενήλικοι έρχονται στην εκπαιδευτική διαδικασία φέρνοντας μαζί τους ένα απόθεμα γνώσεων που απέκτησαν από το σύνολο των δραστηριοτήτων της ζωής τους. Οι ενήλικοι έχουν την τάση σε αντίθεση με τους ανηλίκους να συμμετέχουν οι ίδιοι σε ότι τους αφορά, χωρίς να δέχονται άκριτα ό,τι τους λένε. Αντίθετα, ένας ανήλικος μαθητής, έτσι όπως είναι διατυπωμένο το εκπαιδευτικό σύστημα, δέχεται άκριτα και παθητικά ό,τι διδάσκεται και είναι υποχρεωμένος να σέβεται και να υπακούει και στους κανόνες εκπαίδευσης, χωρίς να μπορεί να προχωρήσει ή να προτείνει έστω τροποποιητικές αλλαγές στο περιεχόμενο της μάθησης και του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Ορισμένοι θιασώτες και λάτρεις της ανδραγωγικής σχολής (Anderson & Lindeman 1927, Kidd 1973, Knowles 1990, Κόκκος 1999), παρουσιάζονται υπέρμαχοι αυτής της τάσης και πιστεύουν ότι το αποτέλεσμα της στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι η επιδίωξη ενός κατάλληλου μαθησιακού κλίματος που πρέπει να διέπεται από κάποιες βασικές αρχές όπως την αλληλεπίδραση, την ανταλλαγή εμπειριών στάσεων και γνώσεων και την πορεία προς τη συλλογικότητα και τη συμμετοχή. Σε αυτές τις στάσεις και τις εμπειρίες παραμένουν έντονα προσκολλημένοι και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να υιοθετήσουν νέες εκπαιδευτικές διαδικασίες και τρόπους. Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η σχέση που έχουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι με τη χρήση των Η/Υ για τον χώρο της εκπαίδευσης γενικότερα. Αυτό συμβαίνει διότι έχουν μάθει να σκέφτονται με κάποιους ήδη καθιερωμένους τρόπους και να παραμένουν προσκολλημένοι σε αυτές τις αντιλήψεις και τις πεποιθήσεις τους (Bourdieu 1999).

Τέλος, στα εμπόδια και στις δυσκολίες που πηγάζουν από την προσωπικότητα γενικότερα και ειδικότερα από ψυχολογικούς παράγοντες, οι δυσκολίες αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Το βασικότε-

ρο εμπόδιο που πηγάζει από την ψυχολογία έκαστου εκπαιδευόμενου είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η έλλειψη αυτοπεποίθησης. Εν συνεχεία ένα δεύτερο βασικό εμπόδιο δεν είναι άλλο από το άγχος. Ως άγχος, σύμφωνα με τη ψυχολογική ορολογία, μπορεί να οριστεί μια αρνητική συμπεριφορά που κατέχει κάθε άτομο που μπορεί να εκδηλωθεί στον καθένα με διαφορετικούς και ποικίλους τρόπους. Συνήθως όμως, το άγχος εκδηλώνεται με δύο βασικές μορφές. Η πρώτη μορφή είναι μια δυσανασχέτηση, η οποία προέρχεται από κάποιες ήδη καθιερωμένες απαιτήσεις, και η άλλη μορφή μια επίσης δυσανασχέτηση για τη δυνατότητα ανταπόκρισης σε ορισμένες καταστάσεις κάτω από ορισμένες συνθήκες (Rogers 1989).

Όσον αφορά στις προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης των ενήλικων εκπαιδευόμενων, μπορούν να διατυπωθούν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις, με βάση τις οποίες είναι δυνατόν οι ενήλικοι να μαθαίνουν αποτελεσματικά (Jaques 2004, Rogers 1999, Κόκκος 1999). Οι βασικές αρχές, στις οποίες μπορεί να βασιστεί ένα σύγχρονο και επίκαιρο μοντέλο εκπαίδευσης ενηλίκων είναι οι ακόλουθες:

Η μαθησιακή διαδικασία είναι αποτελεσματική και δυνατή όταν επιδιώκεται ενεργητική συμμετοχή απ' όλους και λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι και οι σκοποί των εκπαιδευομένων.

Η γνώση στηρίζεται και βασίζεται σε ήδη προϋπάρχουσες γνώσεις και στάσεις.

Λαμβάνονται υπόψη οι προτιμώμενοι τρόποι μάθησης, από πλευράς των εκπαιδευομένων.

Η εκπαίδευση έχει εθελοντικό προαιρετικό χαρακτήρα.

Αποσαφηνίζονται λεπτομερώς και αδρομερώς οι εκπαιδευτικοί στόχοι και σκοποί ενός προγράμματος σπουδών.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι διατυπωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ενδεδειγμένα οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα.

Διαμορφώνεται κατάλληλο μαθησιακό κλίμα μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, ώστε να χαρακτηρίζεται από συνεργατικό πνεύμα.

Στόχοι και σκοπός ερωτηματολογίου

Η έρευνα που θα πραγματοποιηθεί θα απευθύνεται σε 15 εκπαιδευόμενους, εκ των οποίων οι 10 είναι γυναίκες και 5 άνδρες, οι οποίοι φοιτούν στο Α' εξάμηνο στο Τμήμα Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων του Δημοσίου ΙΕΚ Άρτας και είναι απόφοιτοι Ενιαίων και Επαγγελματικών Λυκείων,

ηλικίας 18-40 χρονών. Η έρευνα θα πραγματοποιηθεί με τη μορφή ερωτηματολογίου και θα εμπεριέχει ερωτήματα, τα οποία αποτελούν την εξαρτημένη μεταβλητή, όπου θα κινούνται γύρω από τη θεματική των ερευνητικών ερωτημάτων που έχουν ειπωθεί. Όλοι οι εκπαιδευόμενοι μετά από προσωπική επικοινωνία πρώτα με τον διευθυντή του ΙΕΚ και εν συνεχεία με τον καθένα εκπαιδευόμενο, δέχτηκαν με μεγάλη προθυμία τη συμμετοχή τους στην απάντηση του ερωτηματολογίου. Η διανομή του ερωτηματολογίου θα δοθεί στους εκπαιδευόμενους κατά τη διάρκεια του μαθήματός τους εντός της τάξης, όπου και θα πρέπει να το συμπληρώσουν εντός 15 λεπτών.

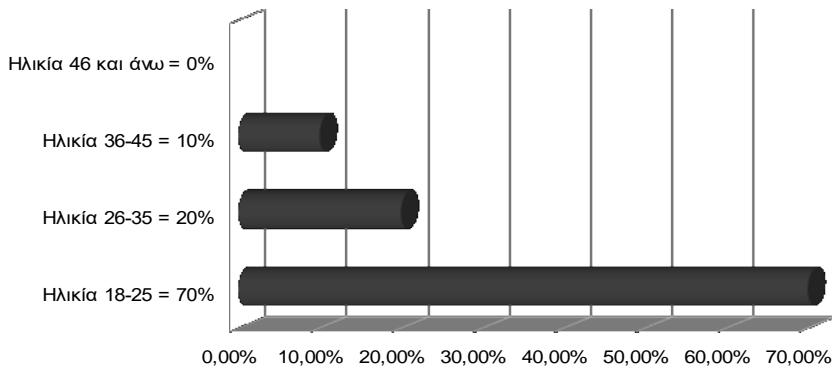
Η θεματική των ερωτημάτων που θα τεθούν προς τους εκπαιδευόμενους θα έχει κοινό παρονομαστή τον κύριο άξονα, γύρω από τον οποίο κινούνται τα ερευνητικά ερωτήματα. Ειδικότερα, ενδεικτικά θέματα που θα τεθούν στο ερωτηματολόγιο, είναι τα ακόλουθα:

- 1) Εμπόδια κακής οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας.
- 2) Εμπόδια που πηγάζουν από τις κοινωνικές υποχρεώσεις των ενήλικων εκπαιδευόμενων και αποτελούν τροχοπέδη στην πορεία των σπουδών τους.
- 3) Εμπόδια που απορρέουν από την προσωπικότητα των ατόμων.
- 4) Κατάλληλες προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους στο Τμήμα Βρεφονηπιοκόμων.
- 5) Το σχολείο διαθέτει τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό για τη διδασκαλία των διαφόρων μαθημάτων.
- 6) Οι υπάρχοντες χώροι του σχολείου είναι κατάλληλοι για τη διδασκαλία και τη σχολική ζωή.
- 7) Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης.
- 8) Στην τάξη καλλιεργείται κλίμα συνεργασίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών.
- 9) Τα μαθήματα που διδάσκονται ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εκπαιδευομένων.
- 10) Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι άψογα οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα.
- 11) Το περιεχόμενο έχει άμεση σχέση με τις ανάγκες και τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων.
- 12) Διερευνώνται τα εμπόδια στη μάθηση που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι καθώς και οι τρόποι για την υπέρβασή τους.

Αποτελέσματα έρευνας

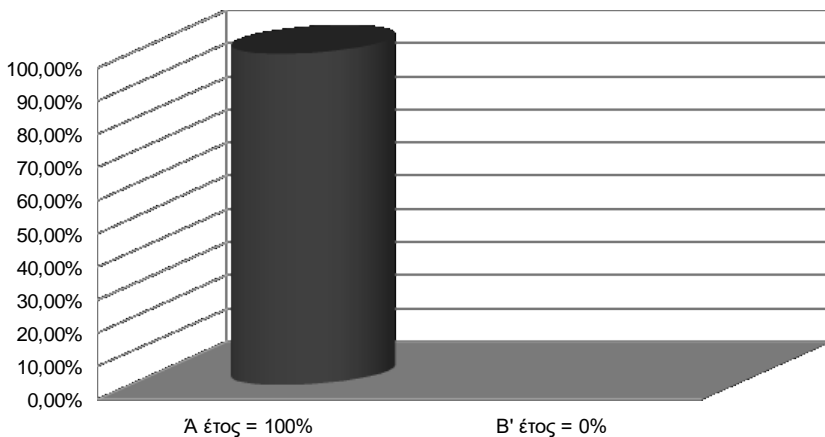
Στο πρώτο ερώτημα σχετικά με την ηλικία των εκπαιδευομένων το 70% δήλωσε ηλικία μεταξύ 18-25 ετών, το 20% μεταξύ 26-35, το 10% μεταξύ 36-45. Στο ερώτημα αυτό δεν υπάρχει κάποιος εκπαιδευόμενος που να ανήκει στην τελευταία κατηγορία, δηλαδή άνω των 46 ετών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: *Ηλικιακές κατηγορίες*

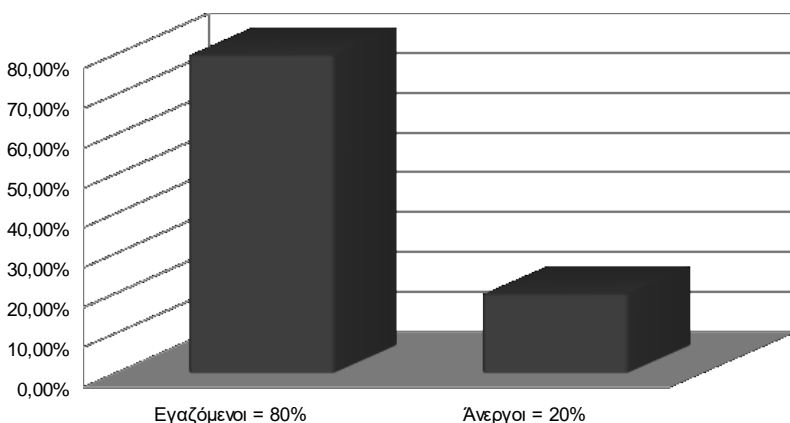
Στο δεύτερο ερώτημα σχετικά με το έτος φοίτησης όλο το τμήμα, δηλαδή το 100% των εκπαιδευομένων, ανήκει στο πρώτο έτος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: *Έτος φοίτησης*

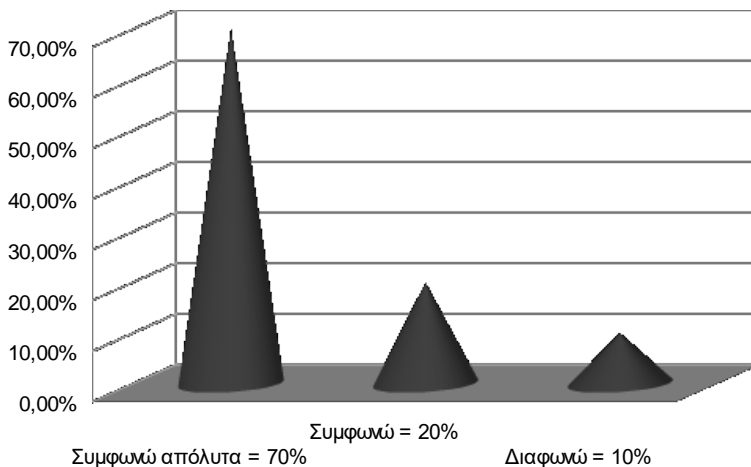
Στο τρίτο ερώτημα σχετικά με την επαγγελματική κατάσταση των εκπαιδευομένων, το 80% δήλωσε ότι εργάζεται, ενώ το υπόλοιπο 20% παραμένει άνεργο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Επαγγελματική κατάσταση

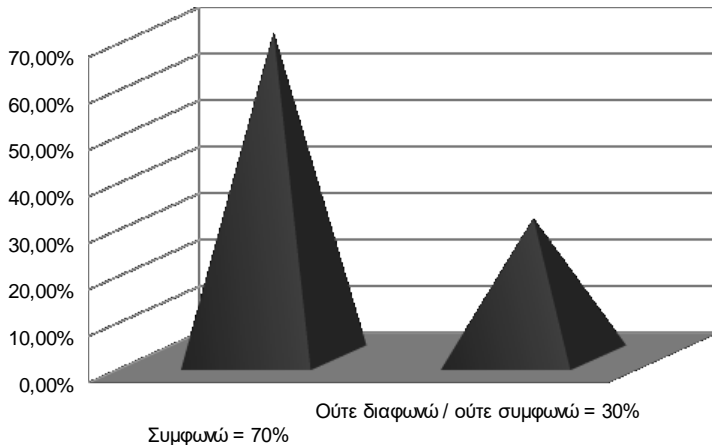
Στο τέταρτο ερώτημα σχετικά με τη κακή οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας, το 70% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, στο ότι δηλαδή αποτελεί εμπόδιο για την επιτυχή απόκτηση της αποτελεσματικότητας της μάθησης, το 20% απάντησε ότι συμφωνεί και το 10% ότι διαφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Μαθησιακή διαδικασία

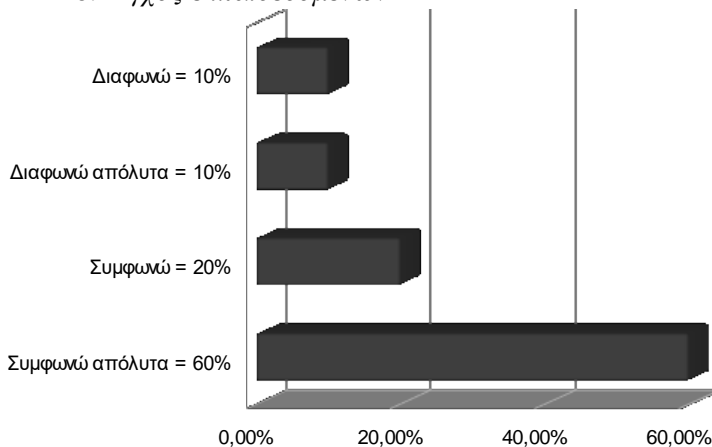
Στο πέμπτο ερώτημα, το 70% συμφωνεί ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πάσχει σε επίπεδο στόχων, αποτελεί τροχοπέδη για την αποτελεσματική μάθηση, και το υπόλοιπο 30% των εκπαιδευομένων απάντησε με την άποψη «ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα

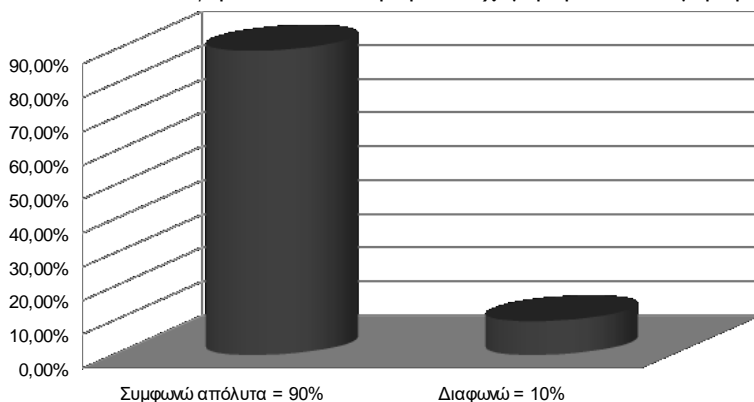
Στο έκτο ερώτημα σχετικά με το άγχος των εκπαιδευομένων και κατά πόσο αποτελεί εμπόδιο για την αποτελεσματική διαδικασία της μάθησης, το 60% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα και το 10% ότι απλά διαφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: Άγχος εκπαιδευομένων

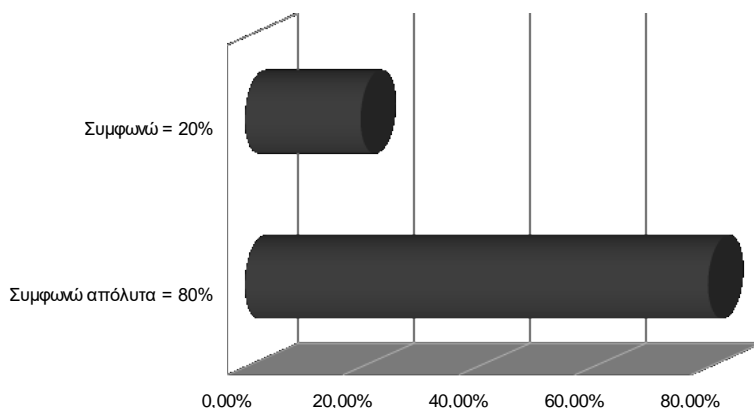
Στο έβδομο ερώτημα το 90% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα ότι η έλλειψη αυτοπεποίθησης και η χαμηλή αυτοεκτίμηση αποτελούν ψυχολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία, και το υπόλοιπο 10% ότι διαφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: Έλλειψη αυτοπεποίθησης και χαμηλή αυτοεκτίμηση

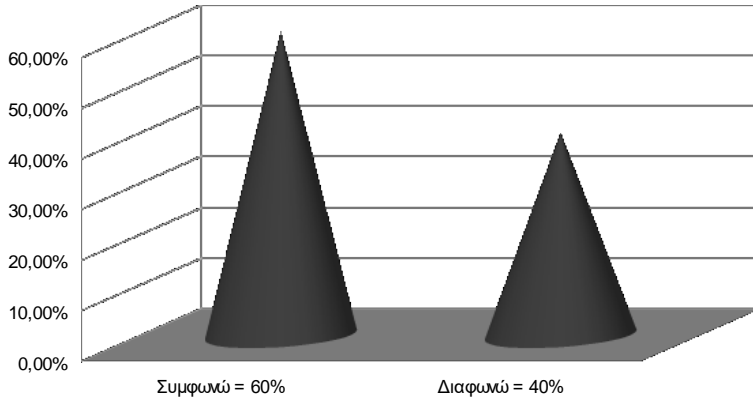
Στο όγδοο ερώτημα, το 80% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα ότι η μάθηση είναι αποτελεσματική όταν επιδιώκεται ενεργητική συμμετοχή, ενώ το υπόλοιπο 20% ότι συμφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: Ενεργητική συμμετοχή

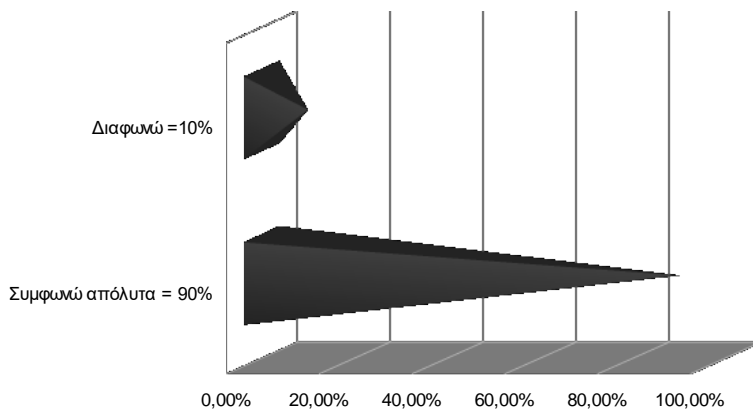
Στο ένατο ερώτημα για τον αν χρειάζεται εξατομικευμένη προσέγγιση του τρόπου, με τον οποίο κάθε εκπαιδευόμενος μαθαίνει καλύτερα και αν η διδασκαλία πρέπει να οργανώνεται λαμβάνοντας υπόψη τους τρόπους αυτούς, το 60% των εκπαιδευομένων δήλωσε ότι συμφωνεί και το υπόλοιπο 40% ότι διαφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: *Εξατομικευμένη προσέγγιση διδασκαλίας*

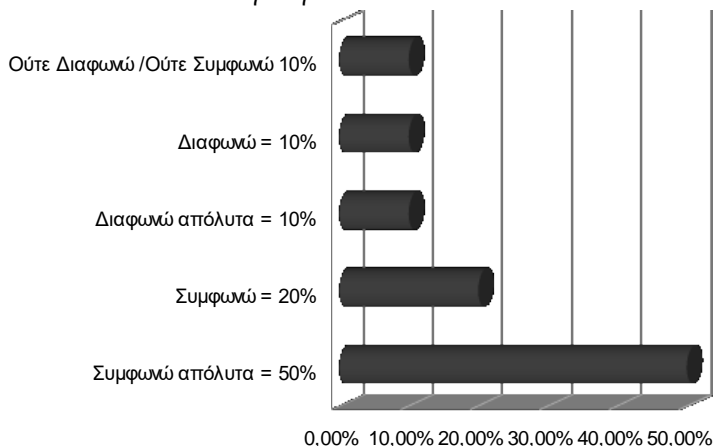
Στο δέκατο ερώτημα σχετικά με το αν την τάξη καλλιεργείται κλίμα συνεργασίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών, το 90% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 10% ότι διαφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: *Κλίμα συνεργασίας*

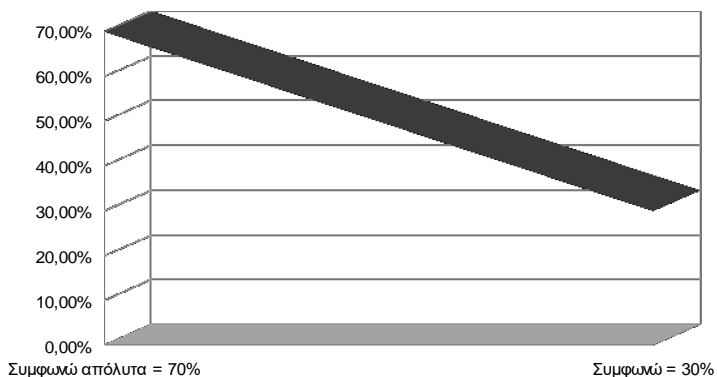
Στο εντέκατο ερώτημα το 50% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα ότι η εκπαίδευση ενηλίκων επιτυγχάνει τον βασικό της στόχο, όταν μαθαίνει στους ανθρώπους πώς να ανακαλύπτουν μόνοι τους, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα, το 10% ότι διαφωνεί και, τέλος, το 10% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11: Εκπαίδευση ενηλίκων

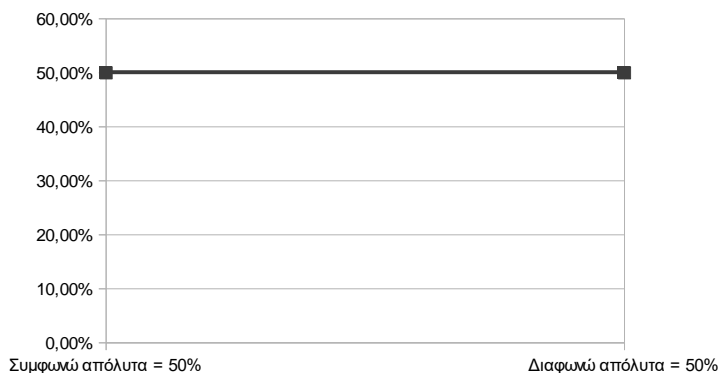
Στο δωδέκατο ερώτημα για την αποτελεσματική εκπαίδευση ενηλίκων και για το αν θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους εκπαιδευομένους το 70% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα και το 30% ότι συμφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12: Αποτελεσματική εκπαίδευση ενηλίκων

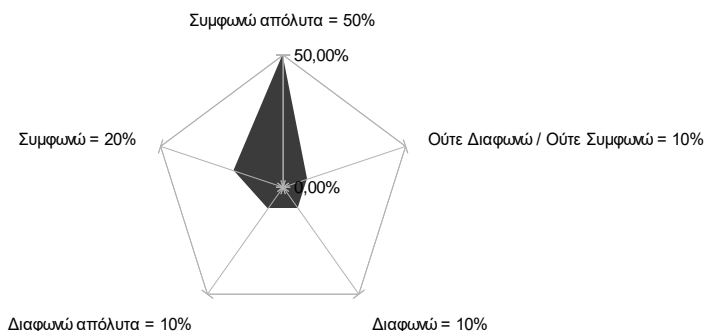
Στο δέκατο τρίτο ερώτημα σχετικά με το αν διαμορφώνεται μαθησιακό κλίμα που χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία το 50% των εκπαιδευόμενων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 50% ότι διαφωνεί απόλυτα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13: Μαθησιακό κλίμα

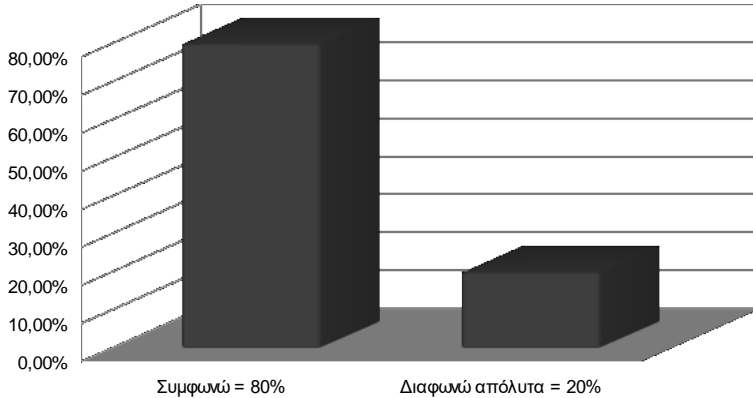
Όσον αφορά το δέκατο τέταρτο ερώτημα σχετικά με το αν η εκπαίδευση ενηλίκων θα πρέπει να περιλαμβάνει τεχνικές που θα διασφαλίζουν τις ενδεχόμενες ανάγκες και τρόπους μάθησης του συνόλου των εκπαιδευόμενων, το 50% των εκπαιδευόμενων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα, το 10% ότι διαφωνεί και το 10% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14: Τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων

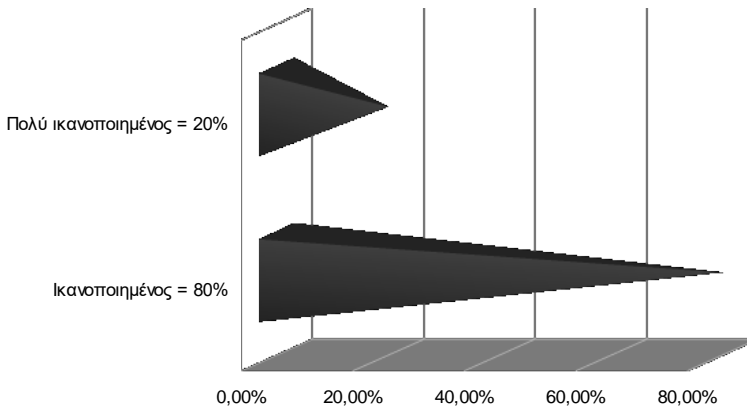
Στο δέκατο πέμπτο ερώτημα σχετικά με το αν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι άψογα οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα, το 80% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί και το 20% ότι διαφωνεί απόλυτα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα

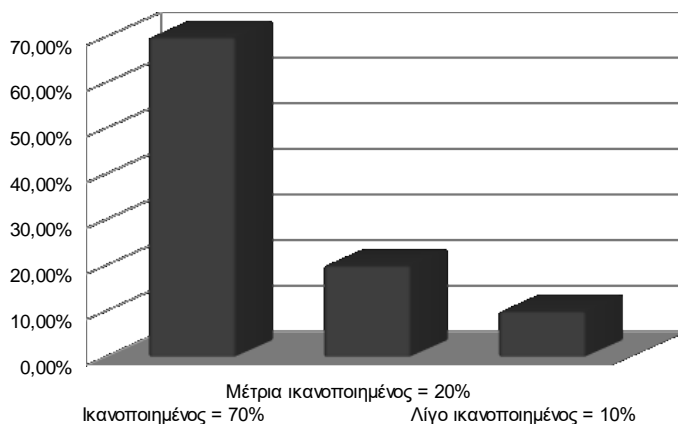
Όσον αφορά το δέκατο έκτο ερώτημα για το αν με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποσαφηνίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι, το 80% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι είναι ικανοποιημένοι, ενώ το 20% πολύ ικανοποιημένοι.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16: Αποσαφήνιση εκπαιδευτικών στόχων

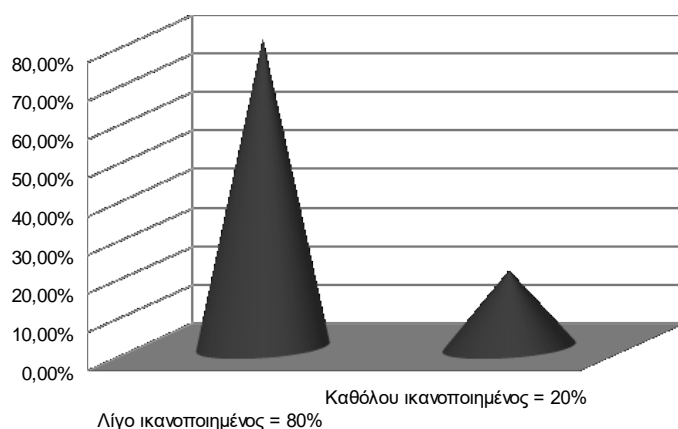
Σχετικά με το δέκατο έβδομο ερώτημα και ειδικότερα για τον χειρισμό των προβλημάτων με ευαισθησία και διακριτικότητα το 70% απάντησε ότι νιώθουν ικανοποιημένοι, το 20% μέτρια ικανοποιημένοι και το 10% λίγο ικανοποιημένοι.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17: Χειρισμός προβλημάτων με διακριτικότητα

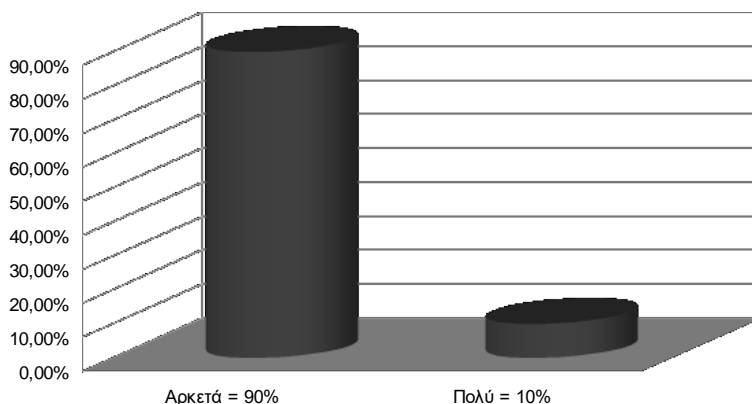
Στο ίδιο μήκος κύματος και η θεματική του δέκατου όγδοου ερωτήματος σχετικά με τον χειρισμό των προβλημάτων με ουδετερότητα, αφού το 80% απάντησε ότι αισθάνονται λίγο ικανοποιημένοι, ενώ το 20% καθόλου ικανοποιημένοι.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18: Χειρισμός προβλημάτων με ουδετερότητα

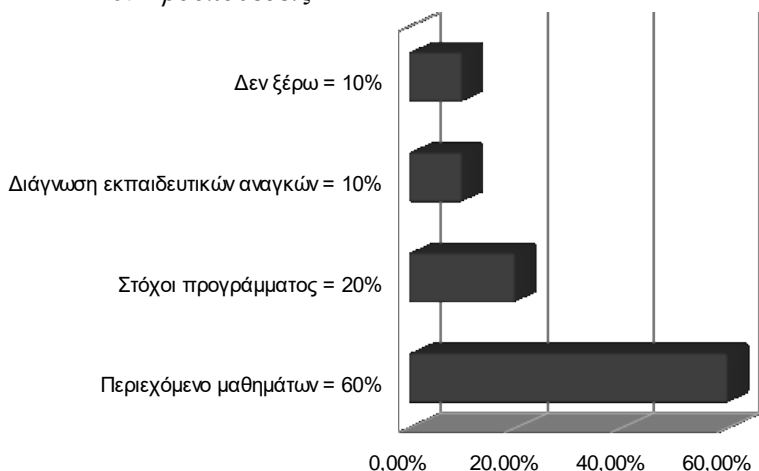
Όσον αφορά το δέκατο ένατο ερώτημα σχετικά με το αν η εκπαίδευση έχει εθελοντικό χαρακτήρα και η πίεση προς τους ενηλίκους έχει αρνητικό αποτέλεσμα, το 90% των εκπαιδευόμενων απάντησε αρκετά και το 10% πολύ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19: Εκπαίδευση εθελοντικού χαρακτήρα

Τέλος, στο τελευταίο ερώτημα σχετικά με το ποιες προϋποθέσεις προτείνουν οι εκπαιδευόμενοι για την αποτελεσματική μάθηση που θα αυξήσουν την ικανοποίησή τους από το ΔΙΕΚ Άρτας του Τμήματος Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων, οι απαντήσεις τους ήταν οι εξής: το 60% απάντησε το περιεχόμενο των μαθημάτων να είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Το 20% απάντησε οι στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος να συνδέονται με τους δικούς τους επαγγελματικούς στόχους. Το 10% απάντησε πριν την έναρξη του εκπαιδευτικού προγράμματος να γίνεται διάγνωση των εκπαιδευτικών αναγκών και 10% απάντησε με την ένδειξη «δεν ξέρω».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20: Προϋποθέσεις

Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για τη σχέση που έχει η εξαρτημένη μεταβλητή (οι απαντήσεις των εκπαιδευόμενων) με την ανεξάρτητη μεταβλητή (προβλήματα και δυσκολίες όσον αφορά στη διαδικασία της μάθησης τόσο ως προς την ποιότητά της όσο και ως προς το επίπεδο της μάθησης) και πόσο στενά είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους. Στο πρώτο ερώτημα σχετικά με την ηλικία των εκπαιδευόμενων, το 70% δήλωσε ηλικία μεταξύ 18-25 ετών, ένα 20% μεταξύ 26-35, ένα 10% μεταξύ 36-45. Επομένως, από το ερώτημα αυτό προκύπτει το γεγονός ότι οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι ανήκουν στη βαθμίδα μεταξύ 18-25 ετών, ένα μικρότερο ποσοστό ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία μεταξύ 26-35, έπειτα ένα ακόμη μικρότερο ποσοστό ανήκει στην κατηγορία μεταξύ 36-45. Ενώ στην ηλικιακή κατηγορία από 46 ετών και άνω, δεν υπάρχει κανένας εκπαιδευόμενος. Συνεπώς, η ηλικία των εκπαιδευόμενων είναι πολύ σημαντική, διότι έτσι μπορεί να γίνει μια ορθολογική διάκριση μεταξύ ενήλικου και ανήλικου εκπαιδευόμενου, αφού ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την ικανοποίηση των στόχων που οριοθετεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, είναι και ο πληθυσμός, στον οποίο απευθύνεται. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση ανηλίκων έχει ένα περιορισμένο πεδίο δράσης που επε-

κτείνεται μεταξύ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών για όλα τα ανήλικα παιδιά, αντίθετα η εκπαίδευση ενηλίκων επεκτείνεται σε ένα μεγαλύτερο πεδίο δράσης, αρχής γενομένης από τη συμπληρωματική εκπαίδευση μέχρι την επαγγελματική κατάρτιση. Εξού και στα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων πολλές φορές συναντούμε τους όρους «συνεχιζόμενη διά βίου εκπαίδευση» και «εκπαίδευση μετά την αρχική» (Jaques 2004, Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999, Knowles 1990, Jarvis 1985).

Στο δεύτερο ερώτημα σχετικά με το έτος φοίτησης όλοι οι εκπαιδευόμενοι, δηλαδή το 100% των ενηλίκων, απάντησαν ότι ανήκουν στο πρώτο έτος. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπήρξε κάποιος/α από το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος που να επαναλαμβάνει το εξάμηνο, αφού όλοι προήχθησαν στο Γ' εξάμηνο και ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι είναι νέοι σπουδαστές στο ΔΙΕΚ Άρτας για το ακαδημαϊκό έτος 2017-18.

Στο τρίτο ερώτημα σχετικά με την επαγγελματική κατάσταση των εκπαιδευόμενων, το 80% δήλωσε ότι εργάζεται, ενώ το υπόλοιπο 20% παραμένει άνεργο. Επομένως, από αυτό το ερώτημα προκύπτει ότι οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι παράλληλα με τις σπουδές τους εργάζονται κιάλας. Ενώ το ποσοστό που παραμένει άνεργο, χωρίς εύρεση εργασίας, ανέρχεται στο 20%.

Στο τέταρτο ερώτημα σχετικά με τη κακή οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας, το 70% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, ότι αποτελεί εμπόδιο για την επιτυχή απόκτηση της αποτελεσματικότητας της μάθησης, το 20%, απάντησε ότι συμφωνεί και το 10% ότι διαφωνεί. Επομένως, από το ερώτημα αυτό το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευόμενων επιβεβαιώνει ότι, εάν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεν έχει αποσαφηνιστεί από την αρχή σε όλους τους τομείς τότε εύλογα θα παρουσιάσει πρόβλημα στην πορεία και δύσκολα θα φέρει εις πέρας τους στόχους που οριοθετήθηκαν από την αρχή. Ένα επιτυχημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια σε επίπεδο στόχων, συντονισμού και υποδομής.

Αυτό επιβεβαιώνεται και από το πέμπτο ερώτημα, αφού το 70% συμφωνεί ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πάσχει σε επίπεδο στόχων, αποτελεί τροχοπέδη για την αποτελεσματική μάθηση και το υπόλοιπο 30% απάντησε με την άποψη «ούτε διαφωνώ / ούτε συμφωνώ». Συνεπώς, το σωστό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα χαρακτηρίζεται με σαφήνεια και διαύγεια θα προκαλέσει και μεγάλα περιθώρια ενεργητικότητας από τους εκπαιδευόμενους, διαφορετικά θα προκαλέσει συναισθήματα αδιαφορίας και άρνησης (Jaques 2004, Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999).

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, που αναστέλλει την ενεργητικότητα και την αποδοτικότητα των εκπαιδευόμενων είναι ένας ψυχολογικός παράγοντας και ειδικότερα το άγχος. Όπως προκύπτει από το ερωτηματολόγιο και κατά πόσο το άγχος των εκπαιδευόμενων αποτελεί εμπόδιο για την αποτελεσματική διαδικασία της μάθησης, το 60% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα και το 10% ότι απλά διαφωνεί. Εδώ προκύπτει ότι το άγχος είναι ένας πολύ σοβαρός παράγοντας που λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη από τους ενήλικους. Το άγχος, βέβαια, είναι ένας αστάθμητος παράγοντας υπό την έννοια ότι δεν οφείλεται μόνο σε έναν παράγοντα, αλλά σε πολλούς. Από τη μία υπάρχει ένας αριθμός ενηλίκων που διστάζει να συνεχίσει τις σπουδές του καθώς έχει ήδη αποδεχθεί μέσα του ότι πολύ δύσκολα θα αρχίσει ξανά να ανταπεξέρχεται, δηλαδή ξαναρχίσει να εκπαιδευτεί, και από την άλλη υπάρχει άλλη μία κατηγορία ενηλίκων που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ο κοινός παρονομαστής αυτών των μελών των συγκεκριμένων ομάδων είναι η προκατάληψή τους στο γεγονός ότι η μόρφωση είναι προσιτή μόνο σε εκείνους, οι οποίοι έχουν αποκτήσει ήδη κάποιες στοιχειώδεις βάσεις σε επίπεδο γνώσεων (Πετράκης & Μπουρλετίδης 2004, Jaques 2004, Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999, Knowles 1990, Jarvis 1985).

Επομένως, το άγχος είναι ένας παράγοντας που επιβραδύνει την ενεργητικότητα των εκπαιδευόμενων καθώς και τη μαθησιακή διαδικασία για την ολοκλήρωση των στόχων του προγράμματός της (Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999). Η άποψη αυτή ενισχύεται ακόμη περισσότερο από την απάντηση των εκπαιδευόμενων στο έβδομο ερώτημα, αφού το 90% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα ότι η έλλειψη αυτοπεποίθησης και η χαμηλή αυτοεκτίμηση αποτελούν ψυχολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία, και το υπόλοιπο 10% ότι διαφωνεί.

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι βέβαιο ότι θωρακίζεται μέσα από τη συμμετοχή και την ενεργητικότητα των εκπαιδευόμενων. Η απάντηση των εκπαιδευόμενων στο όγδοο ερώτημα είναι κατατοπιστική προς την κατεύθυνση αυτή. Ειδικότερα, το 80% των εκπαιδευόμενων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα στο ότι η μάθηση είναι αποτελεσματική, όταν επιδιώκεται ενεργητική συμμετοχή, ενώ το υπόλοιπο 20% ότι συμφωνεί. Η συμμετοχή των ενηλίκων σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης, πηγάζει μέσα από εσωτερικά κίνητρα των ιδίων. Οι ενήλικοι πολλές φορές νιώθουν έναν εσωτερικό μοχλό πίεσης και την ανάγκη, η οποία συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία της συνέχειας και της εξέλιξης, στην οποία βρίσκεται ο

εκπαιδευόμενος. Η εσωτερική αυτή ανάγκη των ενηλίκων είναι σαφώς περισσότερο έκδηλη σε αυτούς, απ' ό,τι στα ανήλικα παιδιά, αφού πηγαίνουν στο σχολείο γιατί «πρέπει» να πηγαίνουν, χωρίς να ξέρουν τον λόγο, για τον οποίο πηγαίνουν, ενώ οι ενήλικοι σαφώς και γνωρίζουν και δεν καθοδηγούνται από το «πρέπει» (Πετράκης & Μπουρλετίδης 2004).

Ιδιαίτερα αξιομνημόνευτες είναι οι απαντήσεις των εκπαιδευόμενων ως προς τις προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους. Στο ερώτημα εάν η γνώση χτίζεται πάνω σε γνώσεις και καταστάσεις που αποκτήθηκαν εκ των προτέρων από τους ενήλικους και κατά πόσο η διδασκαλία πρέπει να οργανώνεται λαμβάνοντας υπόψη τους τρόπους αυτούς, το 60% των εκπαιδευόμενων δήλωσε ότι συμφωνεί και το υπόλοιπο 40% ότι διαφωνεί.

Πολύ σημαντικό στοιχείο βέβαια προς την κατεύθυνση αυτή είναι και η συνεργασία που θα επιτευχθεί μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Η απάντηση των ενηλίκων ως προς την κατεύθυνση αυτή είναι ενδεικτική, αφού στο δέκατο ερώτημα σχετικά με το αν στην τάξη καλλιεργείται κλίμα συνεργασίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών (Jaques 2004, Κόκκος 1999, Rogers 1999, Knowles 1990), το 90% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 10% ότι διαφωνεί.

Άλλες προτάσεις που οδηγούν στις προϋποθέσεις εκείνες, οι οποίες είναι απαραίτητες γύρω από την απόκτηση της αποτελεσματικής μάθησης από τους εκπαιδευόμενους είναι κατά πόσο η εκπαίδευση ενηλίκων οδηγεί τους ενήλικους στο «μαθαίνω πώς μαθαίνω». Πώς να επιλύουν δηλαδή οι ίδιοι τα προβλήματά τους και να οδηγούνται οι ίδιοι στην απόκτηση της γνώσης μέσα από τις κατευθυντήριες γραμμές που θα δίνει ο ίδιος ο εκπαιδευτής (Πετράκης & Μπουρλετίδης 2004, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999). Συγκεκριμένα, στο εντέκατο ερώτημα το 50% των εκπαιδευόμενων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα ότι η εκπαίδευση ενηλίκων επιτυγχάνει τον βασικό της στόχο όταν μαθαίνει στους ανθρώπους πώς να ανακαλύπτουν μόνοι τους, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα, το 10% ότι διαφωνεί και, τέλος, το 10% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί.

Βέβαια, για να επιτευχθεί αυτό στην απόκτηση της γνώσης από τη μεριά των εκπαιδευόμενων πρέπει να βρίσκεται ο ενήλικος στο κέντρο του ενδιαφέροντος (Jaques 2004, Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999, Jarvis 1985). Το συμπέρασμα αυτό εξάγεται και μέσα από την απάντηση των εκπαιδευόμενων. Εξού και η απάντησή τους στο δωδέκατο ερώτημα για την αποτελεσματική εκπαίδευση ενηλίκων και για το αν θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους εκπαιδευόμενους, το

70% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα και το 30% ότι συμφωνεί.

Στο δέκατο τρίτο ερώτημα σχετικά με το αν διαμορφώνεται μαθησιακό κλίμα που χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία το 50% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 50% ότι διαφωνεί απόλυτα.

Όσον αφορά το δέκατο τέταρτο ερώτημα σχετικά με το αν η εκπαίδευση ενηλίκων θα πρέπει να περιλαμβάνει τεχνικές που θα διασφαλίζουν τις ενδεχόμενες ανάγκες και τρόπους μάθησης του συνόλου των εκπαιδευομένων, το 50% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 20% ότι συμφωνεί, το 10% ότι διαφωνεί απόλυτα, το 10% ότι διαφωνεί και το 10% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί.

Στο δέκατο πέμπτο ερώτημα σχετικά με το αν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι άγνοια οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα, το 80% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι συμφωνεί και το 20% ότι διαφωνεί απόλυτα.

Όσον αφορά το δέκατο έκτο ερώτημα για το αν με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποσαφηνίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι, το 80% των εκπαιδευομένων απάντησε ότι είναι ικανοποιημένοι, ενώ το 20% πολύ ικανοποιημένοι.

Σχετικά με το δέκατο έβδομο ερώτημα και ειδικότερα για τον χειρισμό των προβλημάτων με ευαισθησία και διακριτικότητα το 70% απάντησε ότι νιώθουν ικανοποιημένοι, το 20% μέτρια ικανοποιημένοι και το 10% λίγο ικανοποιημένοι.

Στο ίδιο μήκος κύματος και η θεματική του δέκατου όγδοου ερωτήματος σχετικά με τον χειρισμό των προβλημάτων με ουδετερότητα, αφού το 80% απάντησε ότι αισθάνονται λίγο ικανοποιημένοι, ενώ το 20% καθόλου ικανοποιημένοι.

Όσον αφορά το δέκατο ένατο ερώτημα σχετικά με το αν η εκπαίδευση έχει εθελοντικό χαρακτήρα και η πίεση προς τους ενηλίκους έχει αρνητικό αποτέλεσμα, το 90% των εκπαιδευομένων απάντησε αρκετά και το 10% πολύ.

Επομένως μέσα από τα προηγούμενα ερωτήματα (13-19) οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων γύρω από τις αποτελεσματικές προϋποθέσεις απόκτησης της αποτελεσματικής μάθησης έχουν ως βασικό παρονομαστή τις εξής βασικές αρχές (Πετράκης & Μπουρλετίδης 2004, Jaques 2004, Κόκκος 1999, Κόκκος & Λιοναράκης 1998, Rogers 1999, Jarvis 1985):

α) Η εκπαίδευση ενηλίκων οφείλει να εμπεριέχει διάφορες τεχνικές που θα ανταποκρίνονται πλήρως στους τρόπους μάθησης όλων των ενηλίκων.

β) Η εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να κυριαρχείται από εθελοντικό συνεργατικό πνεύμα. Ενδεχόμενη πίεση ως προς αυτούς θα έχει αρνητικά αποτελέσματα και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα έχει αποτύχει.

γ) Η εκπαίδευση ενηλίκων οφείλει να αντιμετωπίζει τα προβλήματα που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι, με ουσιαστική αμοιβαία επικοινωνία, αμοιβαία συνεργασία και σεβασμό.

δ) Η εκπαίδευση ενηλίκων οφείλει να έχει ένα άρτιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε όλα τα επίπεδα. Ένα σωστό εκπαιδευτικό πρόγραμμα οφείλει να μην πάσχει ούτε σε επίπεδο στόχων, ούτε στην υλικοτεχνική υποδομή καθώς ούτε και στη γραμματειακή υποστήριξη.

Τέλος, στο τελευταίο ερώτημα σχετικά με το ποιες προϋποθέσεις προτείνουν οι εκπαιδευόμενοι για την αποτελεσματική μάθηση που θα αυξήσουν την ικανοποίησή τους από το ΔΙΕΚ Άρτας του Τμήματος Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων, οι απαντήσεις τους ήταν οι εξής: Ένα 60% απάντησε το περιεχόμενο των μαθημάτων να είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Ένα 20% απάντησε οι στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος να συνδέονται με τις δικούς τους επαγγελματικούς στόχους. Ένα 10% απάντησε πριν την έναρξη του εκπαιδευτικού προγράμματος να γίνεται διάγνωση των εκπαιδευτικών αναγκών. Και ένα 10% απάντησε με την ένδειξη «δεν ξέρω». Οι απαντήσεις των ενηλίκων έχουν ως απώτερο στόχο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αφού είτε άμεσα είτε έμμεσα όλοι αναφέρονταν στη διαύγεια και τους στόχους που πρέπει να έχει ένα σωστό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα και στους στόχους και σκοπούς των ίδιων ενηλίκων (Jaques 2004, Κόκκος 1999, Rogers 1999).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αγαπητοί Εκπαιδευόμενοι

Μέσω του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου, θα ήταν ιδιαίτερα πολύτιμη η βοήθειά σας, με τη συμμετοχή σας στην έρευνα, με θέμα: «Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι κατά τη διαδικασία της μάθησης στο ΔΙΕΚ Άρτας του τμήματος Βρεφονηπιοκόμων».

Η έρευνα αυτή θα διενεργηθεί αποκλειστικά με τη χρήση ερωτηματολογίου είκοσι συνολικά ερωτήσεων και εντός 15 λεπτών. Όλες οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου θα είναι ανώνυμες και θα αναλυθούν στο σύνολό τους μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας σε αυτή την έρευνα είναι εθελοντική.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Παρακαλώ σημειώστε με «X» την απάντηση που σας αντιπροσωπεύει.

A. Δημογραφικά στοιχεία

1. Σε ποια ηλικιακή κατηγορία ανήκετε:

- 18-25 ετών
- 26-35 ετών
- 36-45 ετών
- άνω των 46 ετών

2. Έτος φοίτησης στο Δ. ΙΕΚ Άρτας:

- 1^ο έτος
- 2^ο έτος

3. Επαγγελματική κατάσταση:

- Εργαζόμενος
- Άνεργος.

B. Εμπόδια για την επιτυχή αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας

4. Η κακή οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας αποτελεί εμπόδιο για την επιτυχή απόκτηση της αποτελεσματικής μάθησης :

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

5. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πάσχει σε επίπεδο στόχων αποτελεί τροχοπέδη για την αποτελεσματική μάθηση:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

6. Το άγχος των εκπαιδευομένων αποτελούν ένα επιπλέον εμπόδιο για την αποτελεσματική διαδικασία της μάθησης:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

7. Η έλλειψη αυτοπεποίθησης και χαμηλής αυτοεκτίμησης αποτελούν ψυχολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Γ. Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους

8. Η μάθηση είναι αποτελεσματική όταν επιδιώκεται ενεργητική συμμετοχή:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

9. Χρειάζεται εξατομικευμένη προσέγγιση του τρόπου, με τον οποίο κάθε εκπαιδευόμενος μαθαίνει καλύτερα και η διδασκαλία πρέπει να οργανώνεται λαμβάνοντας υπόψη τους τρόπους αυτούς:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

10. Στην τάξη καλλιεργείται κλίμα συνεργασίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

11. Η εκπαίδευση ενηλίκων επιτυγχάνει το βασικό της στόχο όταν μαθαίνει στους ανθρώπους πως να ανακαλύπτουν μόνοι τους:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

12. Η αποτελεσματική εκπαίδευση ενηλίκων θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους εκπαιδευομένους:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

13. Διαμορφώνεται μαθησιακό κλίμα που χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Δ. Ικανοποίηση από το πρόγραμμα σπουδών

14. Η εκπαίδευση ενηλίκων θα πρέπει να περιλαμβάνει τεχνικές που θα διασφαλίζουν τις ενδεχόμενες ανάγκες και τρόπους μάθησης του συνόλου των εκπαιδευομένων:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

15. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι άψογα οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε Διαφωνώ/Ούτε Συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

16. Με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποσαφηνίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι:

- Καθόλου ικανοποιημένος
- Λίγο ικανοποιημένος
- Μέτρια Ικανοποιημένος
- Ικανοποιημένος
- Πολύ Ικανοποιημένος

Ε. *Ικανοποίηση μαθητών*

17. Ο χειρισμός των προβλημάτων με ευαισθησία και διακριτικότητα με κάνει να νιώθω:

- Καθόλου ικανοποιημένος
- Λίγο ικανοποιημένος
- Μέτρια Ικανοποιημένος
- Ικανοποιημένος
- Πολύ Ικανοποιημένος

18. Ο χειρισμός των προβλημάτων με ουδετερότητα και με κάνει να νιώθω:

- Καθόλου ικανοποιημένος
- Λίγο ικανοποιημένος
- Μέτρια Ικανοποιημένος
- Ικανοποιημένος
- Πολύ Ικανοποιημένος

19. Η εκπαίδευση έχει εθελοντικό χαρακτήρα και η πίεση προς τους ενήλικους έχει αρνητικό αποτέλεσμα:

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

20. Προτείνετε προϋποθέσεις για την αποτελεσματική μάθηση που θα αυξήσουν την ικανοποίησή σας από το ΔΙΕΚ Άρτας του Τμήματος Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων:

[Ελεύθερη απάντηση] _____

Βιβλιογραφία

- ANDERSON M. & LINDEMAN E., 1927, *Education through Experience*, Workers' Education Bureau of America, New York
- JAQUES D., 2004, *Μάθηση σε ομάδες*, Μεταίχμιο, Αθήνα
- JARVIS P., 1985, *Adult and Continuing Education*, Croom Helm, London
- KIDD J., 1973, *How Adults Learn*, Cambridge, New York
- KNOWLES M.S., 1990, *The Adult Learner: a Neglected Species*, Houston, TX: Gulf
- ΚΟΚΚΟΣ Α., 1999, *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τ. Α': *Το πεδίο, οι Αρχές Μάθησης, οι Συντελεστές*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- ΚΟΚΚΟΣ Α. & ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ Α., 1998, *Ανοιχτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση*, τ. Β': *Αρχές Μάθησης Ενηλίκων*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- ΠΕΤΡΑΚΗΣ Π.Ε. & ΜΠΟΥΡΛΕΤΙΔΗΣ Κ., 2004, Η ανάπτυξη και εφαρμογή προγράμματος e-Learning στο εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Επιστήμες της Αγωγής*, ειδικό τεύχος «Διά βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας», Πανεπιστήμιο Κρήτης, 127-139
- RACE P.H., 1999, *Το εγχειρίδιο της ανοιχτής εκπαίδευσης*, Μεταίχμιο, Αθήνα
- ROGERS A., 1999, *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*, Μεταίχμιο, Αθήνα

ΣΟΧ

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΛΙΟΣ σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία. Είναι παιδαγωγός Ειδικής Αγωγής με επάρκεια στην ελληνική νοηματική γλώσσα και στην ελληνική γραφή Braille και υποψήφιος διδάκτωρ στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Έχει δημοσιεύσει μελέτες για την οικονομική, κοινωνική και δημογραφική ιστορία της ευρύτερης περιοχής της Πρέβεζας κατά τους Νεότερους χρόνους και έχει συγγράψει το βιβλίο *Η δημογραφική εξέλιξη της Φιλιππιάδας (1913-2001)*